

Джерело: [Українська правда. Життя](#)

Нещодавно за західним кордоном України відбулося декілька важливих літературних подій. Вони важливі і для української сучасної літератури.

Це вперше проведені Дні української літератури в місті Інсбрук (Австрія). Це Дні України у Великій Британії, проведені коштом фонду Фірташа. І це Франкфуртський ярмарок, на якому традиційно європейські видавці укладають більшість угод про купівлю та продаж прав на переклад своїх і чужих авторів.

Анетта Антоненко з видавництва "Кальварія" в інтерв'ю Громадському радіо розкрила трохи "кухні" процесу просування української літератури за кордоном. Конспект цієї розмови публікує "Українська правда. Життя".

Як продати права на переклад українського автора за кордоном?

Сезон триває з середини вересня до середини жовтня. Саме в цей час відбуваються великі книжкові виставки. Особливо важливим тут є книжковий ярмарок у Франкфурті.

Цього року у Франкфурт поїхали українські видавці із суто робочою поїздкою. Підготовка такої поїздки починається за 4-5 місяців до самої виставки.

Кухня підготовки до Франкфуртського ярмарку виглядає так: спершу готується колективний лист від українських видавців до іноземних видавців, які їдуть на ярмарок. Іноземні видавці роблять ту ж роботу – пишуть один одному листи, запрошують на зустрічі.

Готується сітка зустрічей на чотири дні, узгоджуються точні дати та час. Стандартна тривалість однієї зустрічі – півгодини. Більше часу ніхто не дасть. Хоча іноді вдається домовитися про годинну зустріч – мотивом є те, що українських видавців буде четверо, а не один.

Коли ми готуємо пропозиції, потрібно вгадати вподобання іноземного видавця. Вивчити сайт видавництва, каталог, подивитися, які книжки видають, подивитися власну пропозицію – і вгадати, які фрагменти текстів яких письменників варто пропонувати. Також потрібно мати запасний варіант, бо можна не вгадати зі смаками співрозмовника. Тому іноді доводиться переорієнтовуватися безпосередньо під час зустрічі. Потім формуються пропозиції – про що ми будемо говорити. Це треба зробити наперед.

Видавці зазвичай просять показати каталоги, надати перекладені уривки текстів тих письменників, про яких ми хочемо говорити. Зазвичай під час такої зустрічі один видавець встигає представити 2 письменників.

Чи справді ідеться про "вгадування"? Так, звісно. Підготовка – це аналітична робота, але у кожного видавця є свої видавничі серії та видавничі напрямки. І буває так, що перед Франкфуртом видавництво вирішує поміняти свою видавничу політику чи розширити серію. Тому під час розмови іноді видавці тебе одразу переорієнтовують, питають, чи в нас є таке, як їм треба. Якщо нема – то ми передаємо слово наступному українському видавцю, в якого "таке" є.

Зміни книжкового ринку в Європі та місце України

Вибираючи видавця для зустрічей і розмови про переклади українських книжок іноземними мовами, краще вибирати тих, у кого є потужна перекладна серія. Такі "точкові" попадання можуть зрушити всю ситуацію з місця.

Наприклад, у Франції все зміниться після того, як у видавництві "Gallimard" вийде переклад "Солодкої Дарусі". Також у листопаді вийде французький переклад Сергія Жадана – це станеться до Фестивалю європейських літератур у місто Коньяк, куди

Сергій Жадан запрошений.

Зміни помітні вже тепер. Під час зустрічей усі французькі видавці знали, що український письменник потрапив у перекладну серію найбільш впливового видавництва "Gallimard". Це змушує їх більш уважно ставитися до наших пропозицій. Тепер ми бодай з'явилися на їхньому горизонті, тепер нас чують. А ще так недавно було взагалі неможливо домовитися про зустріч.

Чи існують європейські експерти з української літератури?

Ми не залучаємо іноземних фахівців для підготовки до подібних зустрічей. Річ у тім, що в кожного видавництва є свої експерти, яким він довіряє. Тому оцінкам запропонованих нами експертів ніхто не віритиме, поки не отримає відгук власного експерта.

Ще 5 років тому не було чи майже не було рідерів, які би могли читати романи українською мовою для зарубіжних видавців. Тепер ситуація змінилася.

Існує певне коло перекладачів, які можуть стати експертами чи рідерами. Тепер ми можемо надавати їхні контакти видавцям, аби вони могли вибрати собі рідера для експертизи запропонованих до перекладу книжок.

Рідери українських текстів - це перекладачі, котрі володіють мовою, та українці, котрі дуже давно живуть за кордоном. Це дуже допомагає під час перемовин.

Важливо також, щоби іноземний видавець розумів, що ці рідери – не наші друзі, і не знаходяться під нашим впливом.

Часто роль експертної оцінки може замінити список виданих в інших видавництвах книжок. Добре, якщо там є великі відомі видавництва. Наприклад, у Франції дуже важливо, щоб книжку вже було перекладено та видано в Німеччині.

Іноді іноземним видавцям варто підказувати, на яку полицю ставити перекладеного українського письменника. Річ у тім, що перекладена іноземною мовою українська книжка не знаходить свого читача через неправильне позиціонування.

Наприклад, переклад Любка Дереша в Польщі – його порівнювали з Прохаськом. Подібний неправильний вибір може вбити все літературне майбутнє письменника. Відновлювати імена після такого неправильного позиціонування дуже складно.

Як привабити публіку до "невідомих" українських письменників?

Формуючи групу українських письменників для поїздки на літературний фестиваль за кордоном, важливо долучити до групи когось відомого за кордоном – Андрія Куркова, Сергія Жадана.

Такі імена є локомотивами, що тягнуть за собою інших, менш відомих. На всі їхні заходи приходитимуть і слухатимуть.

Інший спосіб – запрошувати на українські заходи відомих авторитетних модераторів. В Норвегії досвід показав, що публіка ходить на всі заходи, які веде авторитетний фахівець-модератор.

Краще робити поступ точковими окремими заходами, а не великими ініціативами. Навіть попри те, що всім нам дуже хочеться одразу видавати українських письменників у великих зарубіжних видавництвах. Але так не буває. Дні Української культури в Австрії В Інсбруку в Австрії видавець Андрія Куркова організував

Дні української культури.

Ця ідея виникла, коли цей видавець приїхав підписувати угоду про переклад "Солодкої Дарусі" з Марією Матіос.

Він взяв на себе організацію Днів української культури - домовився з владою міст, де проходили події програми, підключив також Центральне радіо. Українські організатори підключилися вже після досягнення базових організаційних домовленостей.

Участь у Днях української культури взяли всі ті письменники, у яких бодай одну книжку було видано німецькою мовою. Вибір цілком зрозумілий.

Організація Днів української культури в Австрії була дуже доброю. Люди були добре поінформовані, приходили на всі акції. Успіх був неймовірний, і було прийняте рішення такі Дні робити кожні два роки. Після такої події стане легше говорити і з німецькими видавцями.

Правильне позиціонування сучасної української літератури

1. Українська література – абсолютно європейська та свіжа. В багатьох країнах є проблеми з молодими свіжими текстами – наприклад, у Франції та Німеччині. Цією свіжості можуть додати перекладні українські тексти.

2. Важливо звертати увагу на тексти молодих авторів. Їх складно просувати за кордоном – на них мало пишуть критики, їх мало помічають навіть вдома. Але авторів умовного "першого ряду" дуже мало. Тому треба вирощувати та просувати своїх авторів.

3. Це не масова суто комерційна література-fiction, а більш "висока" - literature. Іноземні видавці хочуть балансувати на межі "високої" та комерційної літератури. Таких книжок в Україні пишуть багато.